

Jak se vidíme, jak nás vidí ostatní a jací jsme

- z výzkumné studie Hřebíčková, M., Kouřilová, S. (2012). *Jak se vidíme, jak nás vidí a jací jsme*: Porovnání českého národního autostereotypu s posuzováním reálných Čechů v kontextu pětifaktorového modelu osobnosti. *Československá psychologie*, 56, 1, 1-17.

Martina Hřebíčková a Sylvie Kouřilová z Psychologického ústavu Akademie věd provedli několi výzkumů, které se zaměřovali na srovnání českého národního autostereotypu, heterostereotypů a reálných vlastností Čechů. Srovnáván byl český národní autostereotyp s českým heterostereotypem podle našich geografických sousedů – Poláků, Němců, Rakušanů a Slováků. Autostereotypem míníme to, jak vnímá člověk typického člena vlastní skupiny, zde tedy jak si Čech představuje typického Čecha. Heterostereotyp pak znamená to, jak nás vnímají lidé z jiných národů. Lidé posuzovali typického představitele národa na dotaznících založených na pětifaktorovém modelu osobnosti, který jako základní dimenze obsahuje neuroticismus, extraverci, otevřenost zkušenost, přívětivost a svědomitost a jejich dílčí dimenze.

Určitý rozdíl v posuzování se ukázal mezi českými studenty VŠ (jedna dotazovaná skupina) a dospělými (druhá dotazovaná skupina). Způsob jakým vnímali Němce a Rakušany byl u obou skupin téměř totožný (korelace 0,95 a vyšší, max. hodnota korelace je 1). Více se již lišily u vnímání Slováků, ale shoda byla pořád vysoká (0,79). K nejnižším hodnotám korelace docházelo u vnímání Poláků (0,59). V posuzování posledních uvedených se ještě výrazněji lišila jedna dílčí skupina, a to studenti Slezské univerzity (korelace se studenty ostatních VŠ byla 0,47). Autoři tento jev vysvětlili zeměpisným umístěním univerzity – tím, že tamější studenti mají víc možností být v kontaktu s lidmi polské národnosti a tudíž je vnímají jinak. Ovšem u žádné jiné skupiny se podobný jev nevyskytl, posuzování se lišila jen minimálně napříč celou republikou, takže vysvětlení zřejmě není dostatečné.

Patrně nejzajímavější výsledky se objevily, když došlo ke srovnání výsledků českého heterostereotypu, autostereotypu a hodnot získaných posuzování vlastností skutečných Čechů. Vysoce koreluje posouzení od Němců a Rakušanů (0,86), ve středních hodnotách korelace je shoda mezi předchozími dvěma a Poláky (0,63 s Němci a 0,53 s Rakušany). Slováci Čechy však vnímají výrazně odlišněji, než ostatní, což autoři výzkumu přisuzují dřívějšímu sdílení společného státu a bližší vzájemné historii – Slováci nám přisuzují vyšší míru aktivity, asertivity a nepoddajnosti. Ukázalo se také, že naši sousedé mají tendenci nás hodnotit

obecně lépe, než my samotní. Sousedé nás viděli lépe ve vlastnostech jako například úzkostnost, depresivnost, rozpačitost, důvěryhodnost, přívětivost nebo asertivita.

V dalším srovnání výzkumníci zjistili, že Česká představa se realitě blíží více, než představy našich sousedů. Většina získaných hodnot je sice statisticky neprůkazných, nelze se tedy odkazovat na konkrétní hodnoty, všechny výsledky jsou ovšem kladné, takže ukazují na určitou shodu. Naopak srovnání heterostereotypu a posouzení skutečných lidí vykazovalo nulové nebo záporné korelace, takže nedocházelo k žádné shodě, nebo byly odhadovány spíše opačné hodnoty.

V praxi lze výsledky interpretovat tak, že máme o sobě lepší představu, než okolní národy, ale na druhou stranu je náš pohled pesimističtější než pohled ostatních, a sousedé nás vidí v lepším světle, než jaké je doopravdy.

Začal jste dobře, ale brzy vám došly síly. Ty korelace musíte čtenáři interpretovat, ne je jen reportovat. A to pomocí těch vlastností, profilů vlastností a rozdílů mezi nimi. Koneckonců i autorky to v ryze odborném textu tak dělají – samotné ICC by ani vědci nepřijali.

Zkuste to prosím vylepšit.

SJ